

عوامل و پارامترهای (زیر سویه) گرایش به مهاجرت در بین جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله در شهرهای توسعه یافته و برخوردار از صنعت در دو دهه‌ی اخیر (مطالعه‌ی موردی شهرستان یزد)

* محسن جمشیدی * * احمد شوهانی *

* پژوهشگر سیاسی و دانش‌آموخته‌ی دکتری تخصصی علوم سیاسی (گرایش مسائل ایران)، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

mosenmd16@yahoo.com

* * استاد یار و عضو هیات علمی گروه علوم سیاسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

shohaniahmadd@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۶

چکیده

علی‌رغم اینکه شهرستان یزد خود یکی از شهرهای توسعه‌یافته و برخوردار از صنعت و مهاجرپذیر ایران است، به چه علت جوانان این شهر تمایل به مهاجرت دارند (بیان مسئله). پژوهش فوق از نوع کاربردی، با ترکیبی از روش پیمایشی و کیفی - تفسیری با رویکرد توصیفی - تحلیلی و با نمونه‌گیری تصادفی و سیستماتیک می‌باشد. جامعه‌ی آماری مورد استفاده نیز ۲۰۰ نفر از جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله مهاجر شهرستان یزد بصورت تصادفی بوده‌اند. روش گردآوری اطلاعات و داده‌ها نیز به شیوه و روش ترکیبی - کتابخانه‌ای، طرح پرسش‌نامه و نمونه‌گیری تصادفی در بین جامعه آماری مورد بحث می‌باشد (نوع پژوهش، روش پژوهش، نوع نمونه‌گیری، جامعه آماری پژوهش، روش گردآوری داده‌ها). گرایش به مهاجرت در بین جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهرستان یزد به چه عوامل و پارامترهایی بستگی دارد؟ بنظر می‌رسد که گرایش به مهاجرت در شهرستان یزد در بین جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله، تابعی از متغیرهای مختلف و زیرسویه‌های آنها می‌باشند. گرایش به مهاجرت علاوه بر عوامل و انگیزه‌های اجتماعی و اقتصادی، به عوامل دیگری همچون انگیزه‌های فرهنگی، سیاسی، زیست محیطی، ورزشی و... برای رسیدن به اهداف مشخص و ترسیم شده انجام می‌گیرد (سوال، فرضیه). یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که علل گرایش به مهاجرت به عوامل و زیرسویه‌های مورد بحث از جمله: عوامل اقتصادی (وضعیت مالی و...)، عوامل اجتماعی (سن، جنس، وضع تأهل و...) که بیشترین انگیزه را نشان می‌دهد، عوامل سیاسی (آرمان‌گرایی، توسعه‌یافتگی، جامعه و...)، عوامل فرهنگی (توسعه فرهنگی، تحصیلات و...)، عوامل زیست محیطی (آب و هوا، شرایط محیطی و...) که کمترین انگیزه مهاجرت را نشان می‌دهد، عوامل بهداشتی و درمانی (توریسم بهداشتی، وضعیت بهداشتی و...) عوامل ورزشی (مهاجرت ورزشی و...) بستگی دارد که در جداول مختلف مورد تحلیل و بررسی قرار گرفتند. هدف از پژوهش فوق نیز بررسی عوامل تاثیرگذار بر مهاجرت جوانان شهرستان یزد می‌باشد (یافته‌ها، هدف).

واژه‌های کلیدی: مهاجرت جوانان، علل گرایش به مهاجرت، عوامل جاذبه و دافعه، مهاجرت مدرن، شهر یزد.

نوع مقاله: علمی

۱- مقدمه

مهاجرت تاریخی به قدمت حضور انسان در کره زمین دارد، که شروع آن از کوچ قبایل در قرون گذشته بوده است که با شکل‌گیری کشورها و دولت- ملت‌ها در سده‌های اخیر خود را در شکل تازه مهاجرت‌های بین‌المللی نشان داده است. بر اساس آمار سازمان ملل حجم مهاجرت در ۲۰ سال گذشته ۱/۵ برابر شده است و جمعیت مهاجران در سال ۲۰۱۵ در سراسر دنیا بالغ بر ۲۴۴ میلیون نفر گردیده است، که معادل ۳/۳ درصد از کل جمعیت جهان است. به بیان دیگر، از هر ۳۰ نفر یک نفر مهاجر است. حدود ۷۵ درصد مهاجران را افراد ۲۰ تا ۶۴ سال، یعنی جمعیت واقع در سنین فعالیت، تشکیل می‌دهند [۱۵]. جابجایی و تحرک جغرافیایی انسان‌ها مهمترین بخش زندگی در تاریخ بشریت محسوب می‌شود. انسانها نیز به گونه‌ای مهاجرند و مهاجرت هم یک زنجیره‌ی مداوم در طول تاریخ است [۸]. مهاجرت مجموعه‌ای پیچیده از عوامل و پیامدهای مختلف را شامل می‌شود. اهمیت مفهوم سودای مهاجرت یا تمایل به مهاجرت در این است که وقتی چنین میلی در جامعه‌ای گسترده شود و فکر کردن به مهاجرت به عنوان یک امکان جدی برای رهایی از سختی‌های زندگی در جامعه مبدأ و یا رسیدن به منفعتی پایدار در جامعه مقصد عمومی شود، همین امر میتواند چگونگی زیست مردمان را در جامعه مبدأ تحت تأثیر قرار دهد [۱۲].

۲- بیان مسئله

باتوجه به تأثیرگذاری مهاجرت جوانان بر همه جوانب زندگی فردی و اجتماعی، این پدیده می‌تواند در عین ایجاد تغییرات درازمدت و طولانی، آثار سریع و کوتاه مدتی را نیز در هر دو منطقه مبدأ و مقصد ایجاد کند. با توضیحات مختصری که در مورد مهاجرت و علل و انگیزه های آن بخصوص در میان جوانان ارائه دادیم، در این پژوهش با استفاده از روش و چاقوب نظری مشخص و اثبات و یا رد فرضیه‌ی به ازمون گذاشته شده، می‌خواهیم به طرح و بررسی این مسئله بپردازیم که، علی‌رغم اینکه شهرستان یزد خود یکی از شهرهای توسعه‌یافته و برخوردار از صنعت و مهاجرپذیر ایران است، چرا و به چه

علت جوانان بین ۱۸ تا ۳۰ ساله این شهر تمایل و گرایش به مهاجرت داشته و خواهند داشت؟ در واقع عوامل و پارامترهای مختلفی دست به دست هم داده تا جوانان این شهر سودای مهاجرت و ریسک‌پذیرش آن را به جان بخرند. با ارائه‌ی توضیحات فوق حال سوال پژوهش این است که، **گرایش به مهاجرت در بین جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهرستان یزد به چه عوامل و پارامترهایی بستگی دارد؟** بنظر می‌رسد که گرایش به مهاجرت در شهرستان یزد در بین جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله، تابعی از متغیرهای مختلف و زیر سوپه‌های آنها می‌باشند. گرایش به مهاجرت علاوه بر عوامل و انگیزه‌های اجتماعی و اقتصادی، به عوامل دیگری همچون انگیزه‌های فرهنگی، سیاسی، زیست محیطی، ورزشی و... برای رسیدن به اهداف مشخص و ترسیم شده انجام می‌گیرد. یعنی به عبارتی بین گرایش به مهاجرت در بین جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهر یزد و عوامل و پارامترهای گرایش به مهاجرت رابطه‌ی معناداری وجود دارد. البته هر کدام از این عوامل و پارامترها نیز زیر سوپه‌های خاص خود را دارند که در ادامه‌ی پژوهش به توضیح هر کدام از آنها به طور اختصار خواهیم پرداخت. در واقع مهاجرت، نوعی تطبیق و سازگاری در پاسخ به نیازهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، زیست محیطی و... است. پژوهش فوق از نوع بنیادی و با ترکیبی از روش پیمایشی و کیفی - تفسیری با رویکرد توصیفی- تحلیلی و با نمونه‌گیری تصادفی و سیستماتیک و جامعه‌ی اماری مشخص و چهارچوب نظری و مفهومی مشخص تحلیل و تدوین شده است. بصورت خلاصه لازم به توضیح است که عوامل گرایش جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهر یزد و زیرسوپه‌های این عوامل چه از لحاظ بعد مثبت و چه منفی در جداول و نمودارهای مختلف و با روش نمونه‌گیری تصادفی و سیستماتیک و از طریق مصاحبه و پرسش‌نامه تحلیل شده است. جامعه‌ی اماری ما بصورت تصادفی ۲۰۰ نفر از جوانان مهاجر در شهر یزد می‌باشند. که از طریق طرح پرسشنامه‌ی استاندارد به داده‌های مورد بحث رسیده‌ایم. بنابراین هدف و اهمیت طرح این پژوهش از آنجا ناشی می‌شود که، با تغییر دیدگاه در مورد پدیده مهاجرت به عنوان فرصت، وضعیت مهاجرین نظم و سامان‌یافته و مزایا و منافع فراوانی را برای کشور مبدأ و میزبان به ارمغان می‌آورد. قشر جوان و پویای هر کشور و شهر به دلیل

بازتولید محیطی شهری نازیبا، دشواری های زندگی در همسایگی یک خانواده گسترده، بی تفاوتی اجتماعی عامل بازتولید آسیب، فقدان سرمایه اقتصادی مکفی و انگ عار برای مشاغل سطح پایین معرفی شدند. همچنین مهاجرین وارد شده به استان یزد، فرصت‌ها و چالش‌های مختلفی نیز برای استان ایجاد کرده‌اند؛ فرصت‌های ناشی از حضور مهاجران، با مضامینی نظیر آشنایی با مشخصات فرهنگی مهاجران، مهاجران به مثابه سرمایه فرهنگی، یقه آبی‌های فروتن، تکنوکرات‌های مهاجر عامل رونق اقتصادی مشخص شدند و تهدیدها با مضمون‌های تشدید بحران‌های زیست محیطی، افزایش آسیب‌های اجتماعی، لانه‌گزینی مهاجران در بافت تاریخی، غریبه عامل تشدید بدبینی و دشواری شغل‌یابی برای نیروی کار بومی، ارائه شدند. موضوع و محور این پژوهش با موضوع مورد نظر نگارنده متفاوت است.

۸- [در مقاله‌ای با عنوان مهاجرت و مسئله‌ی ذره-ای شدن، مطالعه کیفی در میان زنان مهاجر شهر یزد، که فصلنامه پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران این مقاله را منتشر نموده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که، آغاز فرآیند ذره‌ای شدن زنان مهاجر، خودخواسته و در راستای واماندگی آنان در زادگاه، در ابعاد مختلف از جمله رنج‌های فزاینده پایدار، زیست بحرانی در زادگاه و گسست اعتماد بر اثر شرایط بی‌ثبات‌کننده مبدأ رخ می‌دهد. آنان در فرآیند شرایط سخت یادشده به نوعی واگرایی از مبدأ می‌رسند و برای بازسازی دوباره زندگی و شخصی‌سازی آن در جهت آرامش و بهره‌وری بیشتر، به بازتعریف شبکه اجتماعی خود در پیوند با مقصد دست می‌زنند. از سوی دیگر، زنان مهاجر با ورود به مقصد و مواجهه با عواملی چون ناپذیرشگری فرهنگی شهر جدید، چرخه ناتوانی اقتصادی و سبک زندگی انزواطلب شهری، ناخواسته مجبور میشوند ارتباطات خود را سودمحور کنند.

۲۲- [در مقاله‌ای با عنوان جهان مرزهای باز، بطور خلاصه معتقد است که، بخشی از آثار پذیرش مهاجر برای جوامع مقصد افزایش تنوع فرهنگی از طریق ایجاد تغییرات قومی، مذهبی و زبانی تحت تأثیر همزیستی بومیان با مهاجران است. همچنین دیگر آثار حضور مهاجران در جامعه میزبان افزایش هزینه‌های اجتماعی،

تأثیرگذاری مستقیمی که بر پارامترها و پایه‌های مهم آن منطقه از لحاظ پیشرفت و توسعه آن منطقه دارند بایستی جوانان خود را بسیار مورد توجه قرار دهند. هدف و اهمیت و ضرورت این پژوهش نیز بدین علت است که بایستی این مسئله مورد تحلیل و واکاوی قرار بگیرد که چرا جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهر یزد بایستی با وجود اینکه یزد یکی از شهرهای برخوردار و توسعه یافته در این حوزه است، چرا بایستی جوانان آن به مهاجرت گرایش داشته باشند، فلذا مسئولین امر بایستی این مسئله را بصورت جدی و کارشناسی بررسی و تحلیل نمایند.

۳- ادبیات و چهارچوب مفهومی پژوهش (پیشینه):

درارتباط با موضوع مورد پژوهش بصورت مستقیم منبعی یافت نشد، درادامه مطب چنداثر را که با عنوان موضوع سنخیت بیشتری دارند به صورت اختصار بررسی می‌نماییم:

۶- [در مقاله‌ای با عنوان تحلیل فضایی تأثیر مهاجرت داخلی بر تغییر ساختار سنی جمعیت در شهرستانهای ایران، که فصلنامه مطالعات جمعیتی آن را منتشر نموده است. یافته‌ها نشان می‌دهد، مهاجرت منجر به افزایش سهم جمعیت جوان در شهرستان‌های بیشتر توسعه‌یافته (مهاجرپذیر) و کاهش آن در شهرستان‌های کمتر توسعه‌یافته (مهاجرفرست) شده است. همچنین جریان مهاجرت داخلی می‌تواند با تغییر در ترکیب جمعیت جوان، که محور و منبع توسعه است، منجر به افزایش نابرابری‌های منطقه‌ای در کشور شود. اما ما در نوشتار پیش رو سعی خواهیم کرد علل و انگیزه‌های مهاجرت در جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله در شهرستان یزد را مورد تحلیل و واکاوی قرار دهیم، که با موضوع و یافته‌های مقاله فوق متفاوت است.

افشانی و شیری محمد اباد (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان واکاوی پیامدهای مهاجرت داخلی، مطالعه‌ی کیفی در استان یزد با تکنیک SWOT، که دو فصلنامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران آن را منتشر نموده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که، نقاط قوتی چون زیست فرهنگی مهاجران، رونق توریسم سلامت، معرفی شهر یزد به عنوان شهری امن، شهر یزد بستری مناسب برای جذب شاغلان یقه آبی و نقاط ضعفی مانند

۴ - مبانی و چارچوب نظری پژوهش

براساس نظریه اقتصاد نئوکلاسیک مهاجران ابتدا با محاسبه هزینه- فایده مهاجرت کردن، دست به اقدام می‌زنند. بنابراین زمانی که مهاجر شرایط اقتصادی خود را نامطلوب می‌یابد و جامعه مقصد را به واسطه کارخانه‌ها و کارگاه‌های مختلف مملو از فرصت‌های شغلی تلقی می‌کند رهسپار جامعه مقصد می‌شود [۲۵]. بسیاری از تئوری‌پردازان ارنست جورج^۱ راونشتاین^۲ را پدر مطالعات مهاجرت مدرن می‌دانند. راونشتاین^۲ در مقاله معروفش با نام "قوانین مهاجرت" به تبیین عوامل مهاجرت و ویژگی‌های مهاجران می‌پردازد. نتایج او نشان می‌دهد که بین میزان مهاجرت و مسافت رابطه‌ی عکس برقرار است؛ هرچه اختلاف مبدأ و مقصد کمتر باشد مهاجرت کمتری رخ می‌دهد؛ مثلاً مهاجرت از شهرک‌ها به شهرها کمتر از مهاجرت از روستا به شهر است؛ تعداد زنان در مهاجرت‌های با مسافت کم بر مردان برتری دارد؛ با افزایش تکنولوژی مهاجرت افزایش می‌یابد و سرانجام او بیان میدارد که علیرغم وجود عوامل گوناگون مؤثر بر پدیده‌ی مهاجرت، عوامل اقتصادی بر سایر عوامل اجتماعی، اقلیمی و غیره غالب است [۱۱]. راونشتاین اولین کسی بود که در اواخر قرن نوزدهم با ایجاد قوانین مهاجرت، اصول اولیه مهاجرت را توضیح داد که این قوانین بر چند عامل استوار بود. اولین عامل فاصله است. وی عقیده داشت بیشتر مهاجران، فواصل کوتاه را برای جابه‌جایی انتخاب میکنند. وی همچنین بین مهاجران مسافت‌های دور و کوتاه تفاوت قایل شده است؛ به گونه‌ای که مردان مسافت‌های طولانی و زنان مسافت‌های کوتاه را برای مهاجرت انتخاب می‌کنند. دوم شکل‌گیری مرحله به مرحله فرآیند مهاجرت است. به این صورت که مهاجران اول از دهکده‌های نزدیک به طرف مرکز جاذبه یا محوطه-ی شهری خواهند آمد و همانطور که صنعت و تجارت به رشد خود ادامه می‌دهد، مهاجران را از دهکده‌های خیلی دور نیز جذب خواهد کرد. سوم تفاوت در تمایلات مردم روستایی و شهری در مورد مهاجرت است؛ اینکه جمعیت شهری کمتر از اهالی روستا میل به مهاجرت دارند و چهارم پیشرفت در تکنولوژی و بهبود روش‌های حمل

افزایش تهدیدهای امنیتی، کاهش دستمزد نیروی کار، تضعیف انسجام فرهنگی و ایجاد مسائل مرتبط با ادغام مهاجران در جامعه میزبان است. اما ما در نوشتار پیش رو سعی خواهیم کرد علل و انگیزه‌های مهاجرت در جوانان را مورد تحلیل و واکاوی قرار دهیم، که با موضوع و یافته‌های مقاله فوق متفاوت است.

- [۲۷] در مقاله‌ای با عنوان اثر اقتصادی و اجتماعی

مهاجرت معتقدند که، از آثار اقتصادی مهاجرت بر کشور مقصد می‌توان از افزایش رقابت بین جویندگان کار و تغییر شاخص تولید ناخالص داخلی نام برد. همچنین ایشان اعتقاد دارند که مهمترین اثر اجتماعی که مهاجرت بر جامعه مقصد به جای می‌گذارد، چالش‌های ادغام مهاجران در جامعه مقصد است.

- [۲۸] در مقاله‌ای با عنوان اثا اجتماعی مهاجرت

از نگاه کشور میزبان، معتقدند که حضور مهاجران دربردارنده پیامدهای مثبت و منفی زیادی برای جامعه میزبان و مبدأ است. همچنین این نویسندگان اعتقاد دارند که آثار منفی مهاجرت برای جامعه میزبان عبارتند از: مخاطرات مرتبط با ایجاد بحران غذایی به دلیل ازدحام جمعیت در مناطق شهری و کاهش جمعیت مناطق روستایی فعال در حوزه کشاورزی، دشواری در تأمین آب، تمایل مهاجران به آوردن فرهنگ خود به جامعه میزبان و افزایش هزینه‌های دولتی برای ارائه کمک به مهاجران. آثار مثبت مهاجرت انتقال دانش و ایجاد تعادل در بازار کار مناطق مهاجرفرست است.

- مطالعه‌ی ژائو و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد با وجود

اینکه محققان زن همچنان در بین محققان سیار بین‌المللی کمتر حضور دارند و در فواصل کوتاه‌تری مهاجرت می‌کنند، این شکاف جنسیتی با سرعت بیشتری نسبت به شکاف جنسیتی در جمعیت محققان فعال عمومی کاهش می‌یابد. همچنین برچال (۲۰۱۶) در مطالعه‌ی خود نشان می‌دهد که دلایل و تجارب مختلف مهاجرتی، تحت تأثیر طیف وسیعی از عوامل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است و جنسیت و سن افراد، نقش کلیدی در تجارب مهاجرت دارند. اما با تمامی این تفاسیر این نوشتار با موضوع مورد نظر ما متفاوت خواهد بود.

1. Ernest Jorch
2. Raoeneshtayn

جاذبه و دافعه لی، چهار دسته از عوامل، بر مهاجرت تأثیرگذار هستند:

- ۱ - عواملی که با حوزه مبدأ ارتباط دارند (عوامل دافعه).
 - ۲ - عواملی که با حوزه مقصد ارتباط دارند (عوامل جاذبه).
 - ۳ - عوامل فردی و شخصی. ۴ - موانع بازدارنده. تصمیم افراد برای مهاجرت به پنداشت آنها از وضعیت جامعه مبدأ و مقصد برمی‌گردد [۱۲].
- تمرکز فعالیت‌های صنعتی در شهرها، عدم توسعه کشاورزی مبتنی بر نیازها و نقش موسسات بانکی در تبدیل پس‌اندازها به سرمایه و به جریان انداختن این سرمایه‌ها در شهر، موجبات تشدید اختلاف سطح درآمد روستا و شهر شده و رکود اقتصادی روستا و افزایش سریع جمعیت شهری و عامل اصلی مهاجرت روستاییان به شهر می‌شود [۹]. طرفداران نظریه اقتصاد جدید مهاجرت، نظریه اقتصاد نئوکلاسیک (خرد) را بر این اساس که تصمیم‌گیری مهاجرت بصورت فردی انجام می‌گیرد، مورد انتقاد قرار داده‌اند. آنها عقیده دارند تصمیم مهاجرت منحصراً توسط کنشگران فردی گرفته نمی‌شود، بلکه بوسیله واحدهای بزرگ‌تر نظیر خانواده یا خانوار هم صورت می‌گیرد. لذا در اینجا انتخاب اجتماعی جای انتخاب فردی را می‌گیرد. در این دیدگاه به مهاجرت بعنوان اسراتژی اقتصادی خانوار توجه می‌شود [۱۹].

۵ - امواج مهاجرت

در سال ۱۳۳۰ (۱۹۵۰) اولین موج مهاجرت با بهبود یافتن شرایط اقتصادی تدریجی ایران و شروع استخراج نفت بعد از جنگ جهانی دوم آغاز شد. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ موج دوم شدیدی از مهاجرت به غرب شروع شد که بیشتر به علت سیاسی و مخالفت با انقلابیون بود. به بیان دیگر، بسیاری از درباریان و نظامیان رده بالا و سرمایه‌داران و هنرمندان و سیاسیون که با انقلاب مخالف بودند، به کشورهای غربی مهاجرت نمودند؛ به طوری که شواهد نشان می‌دهد در طی سه سال از ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۴ حدود ۹۸۱۳۹ نفر از ایرانیان از ایالات متحده درخواست پناهندگی کردند که از این عده به ۱۱۰۵۵ نفر پناهندگی سیاسی داده شده است. دوران سوم که با موج سوم مهاجرت همراه شده است، ۲۰ سال گذشته یعنی از ۱۳۷۵ (۱۹۹۵)

ونقل است که به افزایش در مهاجرت منتهی می‌شود [۷].

اورت اس. لی با تأیید رویکرد دفع و جذب، موضوع موانع مداخله‌گر و عوامل شخصی را وارد مدل‌های دفع و جذب می‌کند. او معتقد است اثر هر یک از عوامل بنا به شخصیت و ویژگی‌های فردی مثل سن، جنس، میزان تحصیلات، سطح مهارت، نژاد، گروه‌های قومی و غیره متفاوت خواهد بود. این عوامل برای اشخاص مختلف هم در مبدأ و هم در مقصد متفاوت خواهد بود. مثلاً آب و هوای خوب عامل جاذب و آب و هوای بد عامل دافع برای افراد است؛ یا اینکه یک نظام آموزشی خوب ممکن است برای کودکان و نوجوانان جزء عوامل مثبت و برای شهروندان فاقد فرزند، عامل منفی باشد زیرا مالیات بیشتری برای تأمین بودجه آموزش و پرورش آن منطقه باید بپردازند؛ در صورتی که برای یک مرد مجرد فاقد دارایی مشمول مالیات در این حالت، نظام آموزشی از عوامل خنثی به شمار می‌آید [۱۱]. براساس نظریه‌ی اورت اس. لی عوامل مؤثر بر گرایش به مهاجرت به خارج از کشور را می‌توان در چارچوب‌هایی از قبیل خصوصیات و ویژگی‌های شخصی و سپس عوامل برانگیزنده و بازدارنده در مبدأ و هم چنین عوامل برانگیزنده و بازدارنده مقصد و عوامل مداخله‌گر مورد بررسی قرار داد [۲۰].

رهیافت اقتصاد نئوکلاسیک در هنگام نیاز فوری به کارگران در کارخانه‌ها برای بازسازی اروپا پس از جنگ جهانی دوم توسعه یافت تا به توضیح انگیزه مهاجرت و تأثیر بالقوه آن بر توسعه در کشورهای مهاجرفرست کمک نمایند. براساس این نظریه کارخانه‌های مناطق مهاجرپذیر، کارگران مهاجر داخلی را از جوامع کشاورزی جذب می‌کردند. جوامعی که بومیان آن دشواری زیادی در پیدا کردن شغل، دستمزد پایین و وضع معیشتی نامطلوب دارند [۲۶]. در نظریه‌ی جاذبه - دافعه مهاجرتی، افراد در بیشتر وقت‌ها بر اثر عامل‌های جذاب نقطه‌های مهاجرپذیر و عامل‌های دفع‌کننده نقطه‌های مهاجرفرست، مبادرت به مهاجرت می‌کنند. بر عوامل جذب و دفع تأکید نموده و آنها را منشأ بروز مهاجرت می‌داند. همین‌طور بر موانعی در این میان نیز تأکید کرده است. مطابق نظریه‌ی

تنها به عنوان مسیری مرسوم برای توسعه می‌باشد، بلکه به عنوان یکی از نتایج جهانی شدن، می‌توانند شتاب‌دهنده‌ای مؤثر برای توسعه باشند [۳].

۷ - شهرستان یزد (محدوده مکانی مورد مطالعه)

شهری صنعتی و برخوردار از توسعه در ایران

در بین استانهای مختلف ایران، استان یزد طی سه دهه اخیر به دلایلی چون شهرت عمومی شهر یزد به عنوان یکی از امن‌ترین شهرهای ایران و به واسطه ایجاد کارخانه‌ها، معادن و صنایع مختلف از نظر کسب و کار نسبت به بسیاری از شهرها در موقعیت مطلوبی قرار دارد و به یکی از مراکز جذب مهاجران تبدیل شده است. استان یزد و به طور ویژه شهر یزد دارای توانایی و پتانسیل‌های زیادی در بخش صنعت می‌باشد و امروزه صنعت به عنوان یکی از مهمترین عامل رشد و توسعه این شهر تلقی می‌شود. در نتیجه باید توجه خاصی به برنامه ریزی و توسعه صنعتی این استان نمود. شهر یزد در شاهره ارتباطی ابریشم قرار داشته و همین امر از نظراقتصادی موقعیت ویژه ای به آن بخشیده است و از دیرباز از قدیمی ترین مراکز صنایع دستی کشور محسوب می‌شده است. صنعت نه تنها به عنوان مسیری مرسوم برای توسعه می‌باشد، بلکه به عنوان یکی از نتایج جهانی شدن، می‌تواند شتاب‌دهنده ای مؤثر برای توسعه باشند. در این راستا، امروزه صنعت موجب پویایی و سرزندگی اقتصادی بسیاری از مناطق جهان شده است، اما باید در نظر داشت توسعه شتابنده و بدون برنامه آن نیز تبعات منفی بیشتری بدنبال خواهد داشت. تغییر جایگاه یزد به عنوان شهرستان مرکزی استان از توسعه یافتگی بسیار بالا (در سال ۱۳۸۱ به دلیل شدت توسعه یافتگی در میان شهرستانهای استان غیر همگن و از دایره ی محاسبات خارج شد) به جایگاه غیر برخوردار در سال ۱۳۹۰ حاکی از توسعه ی نامتوازن این شهرستان است. شاخص های جمعیت این شهرستان بیان کننده ی آن است که در طی سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۰ رشد جمعیت معادل ۶۶ درصد بوده و این در حالی است که شاخصهای فرهنگی در این شهرستان اغلب نه تنها رشد نداشته بلکه در مواردی با کاهش نیز همراه بوده است [۳].

تاکنون را شامل می‌شود. این موج جمعیت بسیار متفاوتی را در بر می‌گیرد؛ جوانان با تحصیلات بالا که در داخل کشور جذب نمی‌گردند، افراد با مهارت بالا، طبقه کارگر و تا حد کمتری پناهندگان سیاسی و اقتصادی. در دهه اخیر مهاجرت بیشتر در بین جوانان با تحصیلات بالای آکادمیک است که وقتی راهی برای جذب و استخدام در داخل کشور برای آنها فراهم نیست، اقدام به مهاجرت می‌نمایند. تعداد کل مهاجران ایرانی در سال ۲۰۱۳ برابر با ۲۶۴۹۵۱۶ نفر می‌باشد که از این تعداد ۱۶۱۲۰۳۴ نفر مرد و ۱۰۳۷۴۴۸۲ نفر زن می‌باشند و بیشترین مهاجرت اول به کشور آمریکا با ۳۹۳۴۱۴ نفر و بعد کشور آلمان با ۱۲۰۶۵۷ نفر و سوم کشور کانادا با ۱۰۸۶۳۲ نفر و چهارم بریتانیا با ۷۵۷۷۳ نفر و پنجم کشور سوئد با ۶۶۹۷۸ نفر می‌باشد [۵].

۶- شهرهای توسعه یافته و برخوردار از صنعت (شهر صنعتی)

شهر مدرن و صنعتی در غرب مولود انقلاب صنعتی و تغییراتی است که در نتیجه تکامل نیروهای مولد جامعه رخ داده است. این انقلاب مناسبات اجتماعی و اقتصادی جدیدی به وجود آورده و باعث گردید که مکان‌های جدیدی جاذب جمعیت شوند. اینها مکان‌هایی بودند که در نزدیکی رودخانه‌ها و یا در واقع مکان انرژی جدید راه‌اندازی کارخانه‌ها قرار داشتند. هر استراتژی صنعتی منجر به نوعی آرایش فضا می‌گردد. بدین لحاظ به جرأت میتوان ادعا نمود بدون درک درست از مسائل و تغییرات صنعتی، نمی‌توان تصویر صحیحی از شهرسازی و برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای داشت. توسعه فرایندی چندبعدی است و برای بررسی همه‌جانبه آن و نیز ارائه تصویر درستی از وضعیت مناطق، باید شاخص‌های گوناگونی را در ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و غیره در نظر گرفت. دستیابی به توسعه‌ی ملی در هر کشور وابسته به توسعه‌ی متوازن در سطح مناطق و سرزمین است. در این زمینه توسعه‌ی فرهنگی به عنوان بستری مهم و زیربنایی، لازمی دیگر ابعاد توسعه در سطوح مختلف اقتصادی، اجتماعی و ... است. توسعه صنعتی عنصری کلیدی در توسعه اقتصادی می‌باشد. به واقع تنها کشورها در صورت وفور منابع و زمین بسیار می‌توانند بدون صنعتی شدن توسعه یابند. صنعتی شدن نه

۸- شهرستان یزد و امر مهاجرت

مهاجرت نوعی تغییر دائمی و نیمه دائمی محل سکونت در مرزهای ملی یک کشور است که به عامل اصلی تغییرات جمعیتی تبدیل شده است [۲۴]. در سالیان اخیر شهرستان یزد تبدیل به یکی از قطب های صنعتی کشور شده است، وجود فرصت های شغلی به واسطه معادن در این استان و توسعه بخش های خدماتی و صنعتی گوناگون در استان، باعث شده است که این استان به مقصدی برای تعدادی از مهاجران داخلی کشور و همچنین مهاجران خارجی (بیشتر افغانی) تبدیل شود [۱۷]. در شهر یزد به تبع گسترش شتابان شهرنشینی با پدیده حاشیه نشینی در بعضی از محله های بافت قدیمی و مناطق پیرامونی مواجه شده است. عواملی چون بیکاری، فقر، نداشتن مسکن استاندارد، قرار گرفتن در انزوای اجتماعی، عدم تعلق خاطر و وابستگی به ارزشها، باعث بروز ناهنجاریهای اجتماعی و گسترش آسیب های شهری در این شهر شده است. مناطق حاشیه نشین در شهر یزد، علاوه بر اینکه سبب ناهمگونی در سیمای شهری شده اند، موجب برهم ریختن تعادل و توازن فرهنگی و گسترش بزهکاری، تعارض، فقر و ناهمگونی اجتماعی - جمعیتی و نظایر اینها نیز گشته اند [۹].

۹- عوامل و پارامترهای (زیر سویه های) گرایش به مهاجرت در شهرستان یزد

عوامل و زمینه های گرایش به مهاجرت در بین جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهرستان یزد در دو دهه اخیر به پارامترها و زیرسویه های زیادی بستگی دارد. عوامل اقتصادی (وضعیت مالی، درآمد بیشتر و بالاتر، اشتغال بهتر و مناسب تر و یا برعکس...)، عوامل اجتماعی (عوامل مربوط به شیوه زندگی، سطح تحصیلات و فرصت ها، خدمات ترابری و ارتباطات، خدمات اجتماعی و وسایل تفریحی و...)، عوامل سیاسی (ارمان گرایی، توسعه یافتگی، جامعه مدنی، وضعیت سیاسی مبدا و مقصد فرد مهاجر و...) عوامل فرهنگی (توسعه فرهنگی، تحصیلات، فرهنگ جامعه مبدا و مقصد، فرهنگ خانواده جوان مهاجر، و...) عوامل زیست محیطی (آب و هوا، شرایط محیطی، الودگی محیطی، امراض محیطی، وضعیت زیست محیطی جامعه اماری و...) عوامل بهداشتی و درمانی (توریسم بهداشتی،

وضعیت بهداشتی، وضعیت درمانی، توسعه یافتگی درمانی مبدا و مقصد و...) بستگی دارد که هر کدام از این عوامل و زیرسویه ها در جداول مختلف مورد تحلیل قرار می گیرند.

۱۰- عوامل و انگیزه های مهاجرت

افراد برای رهایی از عوامل دافعه مانند بیکاری، عدم امنیت، فقدان امکانات و غیره اقدام به مهاجرت میکنند و تن به چالشها و دشواری های آن میدهند، اما جابه جایی از یک شهر به شهر دیگر برای جامعه مقصد نیز حامل پیامدهای مختلفی است و پیرامون این موضوع چند دیدگاه در این زمینه شکل گرفته است. مسئله مهاجرت جوانان یک مسئله چند بعدی است که از ابعاد سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و در نهایت جمعیتی می توان به آن توجه کرد. پدیده مهاجرت نخبگان نیز از حادترین مسائل و مشکلات کشورهای در حال توسعه به ویژه ایران می باشد. مهاجرت جوانان با انگیزه های مختلف مهاجرتی به سرعت و حداکثر طی یک یا دو نسل در فرهنگ سرزمین مقصد جا می افتد و آن را می پذیرد و فرهنگ خود را به طور کامل یا بخش بزرگی از آن را رها خواهد ساخت [۳].

۱-۱۰- انگیزه های اجتماعی: مهاجرت از جمله پدیده های اجتماعی است که در جوامع مختلف آثار متعددی بر جای میگذارد. وقتی وضعیت اجتماعی موجود نتواند نیازهای فرد را در حداقل مقدار برآورده سازد، افراد فکر حرکت به مکان های دیگر را در سر می پروراند. نیروی انسانی به ویژه نیروی متخصص و جوان، در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هر جامعه نقش اساسی ایفا می کند. به عبارت دیگر سرمایه های انسانی یا همان نیروهای متخصص و ماهر، هم ابزار و هم هدف توسعه هستند. امروزه نیروی ذهنی، مغزی، تفکر و مدیریت جامعه یک ثروت محسوب می شود و مهاجرت اندیشمندان و روشنفکران می تواند موازنه علمی یک سرزمین را با چالش جدی مواجه کند [۲۰]. مهاجرت داخلی نرخ رشد جویندگان کار شهری را بطور نامتناسبی نسبت به رشد جمعیت شهری افزایش می دهد و به علت بالا بودن نسبت افراد جوان تحصیل کرده تر در بین مهاجران بخش روستایی را از سرمایه های انسانی با ارزش، تهی می کند. در حالی که حضور آنان عرضه نیروی کار شهری را متورم می سازد [۱۱].

مشاغل بهتر حداقل برای نسل دوم این خانواده‌ها انجام داد. این اقدامات شامل مواردی است: الف: آموزش فنون و مهارت‌های فنی لازم برای به دست آوردن مشاغل مناسب و دائمی. ب: ایجاد دسترسی به منابع اعتباری و خرده وام، چه برای بیکاران، چه برای شاغلان در بخش غیررسمی و مشاغل کم درآمد. پ: زمینه‌سازی و تشویق بخش خصوصی و عمومی در زمینه سرمایه‌گذاری و اشتغالزایی. ت: جلوگیری از تمرکز صنایع و کارخانجات و سازمان‌های دولتی با اجرای سیاست عدم تمرکز در شهرهای بزرگ. ث: کمک به رشد اقتصاد و کشاورزی نظیر بالا بردن اعتبارات کشاورزی. ج: تدوین راهبرد بلندمدت درون زای منطقه و تغییر بنیادی اقتصاد منطقه، خصوصاً گرایش به تولید و حذف واسطه‌گری شهری و اصلاح الگوی مصرف در منطقه [۹].

۱۰-۵- انگیزه‌های زیست محیطی: مهاجرت یعنی تغییر دائمی یا نیمه دائمی محل اقامت توسط یک فرد یا گروهی از مردم و همچنین به معنی حرکت فیزیکی مردم از یک مکان به مکان دیگر برای بهبود زندگی می‌باشد، که به عنوان فرایندی اجتماعی در پاسخ به شرایط پیچیده و چالش‌های اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و فرهنگی، مذهبی، قومی و سیاسی صورت می‌گیرد [۲۱]. شهرها به لحاظ محیط زیست از یک طرف شامل مناطقی هستند که از امکانات مناسبی چون دسترسی به فضای سبز، محیطی آرام و تمیز برخوردارند و آن دسته از اقشار جامعه که از موقعیت اجتماعی و ویژگی‌های گروه‌های منزلتی ویژه برخوردارند قادر خواهند بود در این مناطق شهری زندگی کنند. فضاهای شهری به لحاظ شرایط محیطی پر سر و صدا، ارزان قیمت و حتی دارای خانه‌های مستهلک هستند که آن دسته از اقشار جامعه که توان سکونت در مناطق برخوردار شهری را ندارند ناچار به اقامت در این مناطق می‌گردند [۲۹].

۱۰-۶- انگیزه‌های بهداشتی و درمانی: در بحث بهره‌مندی از خدمات بهداشتی و درمانی و زیرشاخه مهاجرت بیماری اهمیت بالایی دارد؛ زیرا این موضوع ضمن ایجاد اختلال در ارائه خدمات به موقع به مردم مناطق مختلف و مختل ساختن روند طبیعی برنامه‌ریزی برای ارائه خدمات و می‌تواند نشان از بی‌عدالتی در ارائه خدمات به خدمات‌موردنظر در محل زندگی افراد باشد [۱۴].

۱۰-۲- انگیزه‌های اقتصادی: مهاجرت بخصوص مهاجرت جوانان در سودای وضعیت اقتصادی بهتر به این پدیده روی آورده‌اند. اهمیت موضوع مهاجرت به این دلیل است که فرد مهاجر با جابه‌جایی از مکانی به مکان دیگر، هم خود، هم مکانی که از آن مهاجرت کرده است و هم مکانی که به آن مهاجرت می‌کند را تحت تأثیر قرار می‌دهد [۷]. میانگین میزان بیکاری جوانان در سطح جهان برابر با تقریباً ۱۲ درصد است، در حالی‌که میزان بیکاری جوانان خاورمیانه در حدود ۲۴ درصد (یعنی دو برابر متوسط جهانی) می‌باشد. بدین ترتیب، جوانان خاورمیانه از زمینه‌ها و انگیزه‌های بمراتب قوی‌تر و بیشتری برای مهاجرت برخوردار هستند. کشور ایران نیز در مجموعه کشورهای خاورمیانه قرار دارد. بر همین اساس، بسیار ضرورت دارد تا این زمینه‌ها و انگیزه‌ها در میان جوانان بویژه جوانان دارای تحصیلات عالی برپایه مطالعات و تحقیقات علمی مورد بررسی قرار گیرند [۱۸].

۱۰-۳- انگیزه‌های سیاسی: کشور ایران یکی از چند کشور اول مهاجر فرست دنیاست و آمارها نمایانگر رشد مهاجرت جوانان و نخبگان و متخصصان از ایران نسبت به دهه‌های گذشته است که تلاطم‌های سیاسی، دعوای گروه‌ها و جناح‌ها، نوع نگاه حکومت به نخبگان و جوانان و بسته بودن دایره گردش نخبگان از جمله دلایل این مهاجرت اجباری می‌تواند باشد. برخی از مسئولین سعی در انکار یا عادی‌پنداشتن این موضوع دارند اما این واقعیتی انکارناپذیر است که کشور ایران از حیث سرمایه انسانی که یکی از مهمترین سرمایه‌های یک کشور است که در حال تهی شدن می‌باشد که هشدار جدی برای مسئولین کشوری است [۱۵]. بسیاری از جوامع بشری متوجه شده‌اند که رشد و پیشرفت افراد نخبه و سرآمد می‌تواند یکی از جنبه‌های اساسی توسعه و تحول در هر کشوری باشد [۴].

۱۰-۴- انگیزه‌های فرهنگی: تضادها و ستیزه‌های متعدد فرهنگی، قومیتی، اقتصادی، دینی، نژادی، جنسیتی و باورداشت اقشار و گروه‌های مختلف در ممالکی که آمادگی کمتری در مدیریت این تضادها دارند، مهمترین اشکال تضادهایی است که افراد و گروه‌های درگیر و قربانی در این تضادها را ناگزیر از ترک وطن و اقدام برای مهاجرت می‌کنند [۱]. برای کاهش جرایم بیکاری باید اقدامات متعددی برای به دست آوردن

جدول شماره ۴. زیر سوپه‌ها (وضعیت تاهل)

درصد	وضعیت تاهل - تعداد	تعداد مهاجرین	سن مهاجرین
۱۷ درصد مجرد - ۴ درصد متاهل : ۲۱ درصد.	۳۴ مجرد - ۸ متاهل	۴۲	۱۸ - ۲۲
۲۰ درصد مجرد - ۱۲ درصد متاهل : ۳۲ درصد.	۴۰ مجرد - ۲۴ متاهل	۶۴	۲۲ - ۲۶
۳۰ درصد مجرد - ۱۷ درصد متاهل : ۴۷ درصد.	۶۰ مجرد - ۳۴ متاهل	۹۴	۲۶ - ۳۰

جدول شماره ۵. زیر سوپه‌ها (میزان تحصیلات)

درصد	میزان تحصیلات - تعداد	تعداد مهاجرین	سن مهاجرین
زیر دیپلم و دیپلم ۱۷ درصد کاردانی و کارشناسی: ۴ درصد کارشناسی ارشد : صفر دکتری و بالاتر : صفر جمعا : ۲۱ درصد	زیر دیپلم و دیپلم : ۳۴ کاردانی و کارشناسی : ۸ کارشناسی ارشد : - دکتری و بالاتر : -	۴۲	۱۸ - ۲۲
زیر دیپلم و دیپلم ۱۲ درصد کاردانی و کارشناسی: ۱۶ درصد کارشناسی ارشد : ۴ درصد دکتری و بالاتر : صفر جمعا : ۳۲ درصد	زیر دیپلم و دیپلم : ۲۴ کاردانی و کارشناسی : ۳۲ کارشناسی ارشد : ۸ دکتری و بالاتر : -	۶۴	۲۲ - ۲۶
زیر دیپلم و دیپلم ۷/۵ درصد کاردانی و کارشناسی: ۲۲/۵ درصد کارشناسی ارشد : ۱۵ درصد دکتری و بالاتر : ۲ درصد جمعا : ۴۷ درصد	زیر دیپلم و دیپلم : ۱۵ کاردانی و کارشناسی : ۴۵ کارشناسی ارشد : ۳۰ دکتری و بالاتر : ۴	۹۴	۲۶ - ۳۰

بنابراین بصورت خلاصه لازم به توضیح است که عوامل گرایش جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهرستان یزد و زیر سوپه‌های این عوامل چه از لحاظ بعد مثبت و چه منفی در جداول و نمودارهای مختلف و با روش نمونه گیری تصادفی و سیستماتیک و از طریق مصاحبه و پرسش‌نامه تحلیل شده است. جامعه‌ی آماری ما بصورت تصادفی ۲۰۰ نفر از جوانان مهاجر در شهرستان یزد می‌باشند. که از طریق طرح پرسش-نامه‌ی استاندارد به داده‌های مورد بحث رسیده‌ایم:

جدول شماره ۱. عوامل و پارامترها

عوامل و پارامترها	تعداد مهاجرین	درصد مهاجرین
انگیزه اجتماعی	۴۴	۲۲ درصد
انگیزه اقتصادی	۳۸	۱۹ درصد
انگیزه فرهنگی	۳۴	۱۷ درصد
انگیزه سیاسی	۲۴	۱۲ درصد
انگیزه بهداشتی و درمانی	۲۲	۱۱ درصد
انگیزه زیست محیطی	۲۰	۱۰ درصد
سایر موارد	۱۸	۹ درصد

جدول شماره ۲. زیر سوپه‌ها (سن)

سن مهاجرین	تعداد مهاجرین	درصد مهاجرین
۱۸ - ۲۲	۴۲	۲۱ درصد
۲۲ - ۲۶	۶۴	۳۲ درصد
۲۶ - ۳۰	۹۴	۴۷ درصد

جدول شماره ۳: زیر سوپه‌ها (جنسیت)

سن مهاجرین	جنسیت - تعداد	تعداد - مذکر ، مونث	درصد
۱۸ - ۲۲	مرد - زن ۴۲	۳۰ مرد - ۱۲ زن	۱۵ درصد مرد - درصد زن : مجموع ۲۱ درصد.
۲۲ - ۲۶	مرد - زن ۶۴	۴۵ مرد - ۱۹ زن	۲۲/۵ درصد مرد - ۹/۵ درصد زن : مجموع ۳۲ درصد.
۲۶ - ۳۰	مرد - زن ۹۴	۶۴ مرد - ۳۰ زن	۳۲ درصد مرد - ۱۵ درصد زن : مجموع ۴۷ درصد.

۴. توضیح اینکه در مورد جنسیت منظور از مرد یا زن بودن وضعیت تاهل یا مجرد بودن آنها نیست بلکه این زیر سوپه در یک جدول جداگانه بررسی شده است. بلکه منظور فقط جنسیت مهاجرین می باشد.

خوب : ۲۰	خوب : ۱۰ درصد		
عالی : ۱۴	عالی : ۷ درصد		
	جمعا : ۴۷ درصد		

جدول شماره ۸. زیر سویه‌ها (هویت)^۷

سن مهاجرین	تعداد مهاجرین	هویت	درصد
۱۸ - ۲۲	۴۲	ضعیف : ۲۴ متوسط : ۱۵ خوب : ۳ عالی : -	ضعیف : ۱۲ درصد متوسط : ۷/۵ درصد خوب : ۱/۵ درصد عالی : صفر جمعا : ۲۱ درصد
۲۲ - ۲۶	۶۴	ضعیف : ۲۸ متوسط : ۲۰ خوب : ۱۲ عالی : ۴	ضعیف : ۱۴ درصد متوسط : ۱۰ درصد خوب : ۶ درصد عالی : ۲ درصد جمعا : ۳۲ درصد
۲۶ - ۳۰	۹۴	ضعیف : ۴۰ متوسط : ۳۰ خوب : ۱۶ عالی : ۸	ضعیف : ۲۰ درصد متوسط : ۱۵ درصد خوب : ۸ درصد عالی : ۴ درصد جمعا : ۴۷ درصد

نتیجه‌گیری: در چند دهه‌ی اخیر شاهد جریان‌های مهاجرتی گسترده‌ای در برخی از نقاط کشور بوده‌ایم که جریان‌های مهاجرتی که ایجاد قطب‌های مهاجرتی، خالی از سکنه شدن بسیاری از روستاها و به دنبال آن تراکم جمعیت بالا و حاشیه نشینی‌های گسترده در برخی نقاط دیگر، را به دنبال داشته است. اینکه افراد چرا مهاجرت می‌کنند و چه عواملی موجب جابجایی افراد بین مناطق مختلف می‌شود موضوعی است که در دو بعد خرد و کلان در بین جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهرستان یزد علی‌رغم برخورداری از توسعه، در این پژوهش مورد تحلیل و واکاوی قرار گرفت. لازم به توضیح است که عوامل گرایش جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهر یزد و زیرسویه‌های این عوامل چه از لحاظ بعد مثبت و چه منفی در جداول و نمودارهای مختلف و با روش نمونه‌گیری تصادفی و سیستماتیک و از طریق مصاحبه و پرسش‌نامه تحلیل شده است. جامعه‌ی

۳. توضیح اینکه منظور از هویت در جدول بالا یعنی: احساس تعلق داشتن به هویت دینی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی و احساس تعلق داشتن به شهر و زادگاه و محل تولد خود و کشور خود می‌باشد.

جدول شماره ۶. زیر سویه‌ها (وضعیت مالی، رفاه و...) ^۵

سن مهاجرین	تعداد مهاجرین	وضعیت مالی (شخص و خانواده)	درصد
۱۸ - ۲۲	۴۲	ضعیف : ۱۶ متوسط : ۱۴ خوب : ۱۰ عالی : ۲	ضعیف : ۸ درصد متوسط : ۷ درصد خوب : ۵ درصد عالی : ۱ درصد جمعا : ۲۱ درصد
۲۲ - ۲۶	۶۴	ضعیف : ۲۶ متوسط : ۱۸ خوب : ۱۶ عالی : ۴	ضعیف : ۱۳ درصد متوسط : ۹ درصد خوب : ۸ درصد عالی : ۲ درصد جمعا : ۳۲ درصد
۲۶ - ۳۰	۹۴	ضعیف : ۳۰ متوسط : ۲۵ خوب : ۲۵ عالی : ۱۴	ضعیف : ۱۵ درصد متوسط : ۱۲/۵ درصد خوب : ۱۲/۵ درصد عالی : ۷ درصد جمعا : ۴۷ درصد

جدول شماره ۷. زیر سویه‌ها (امنیت) ^۶

سن مهاجرین	تعداد مهاجرین	میزان امنیت	درصد
۱۸ - ۲۲	۴۲	ضعیف : ۲۰ متوسط : ۱۰ خوب : ۸ عالی : ۴	ضعیف : ۱۰ درصد متوسط : ۵ درصد خوب : ۴ درصد عالی : ۲ درصد جمعا : ۲۱ درصد
۲۲ - ۲۶	۶۴	ضعیف : ۲۲ متوسط : ۱۸ خوب : ۱۶ عالی : ۸	ضعیف : ۱۱ درصد متوسط : ۹ درصد خوب : ۸ درصد عالی : ۴ درصد جمعا : ۳۲ درصد
۲۶ - ۳۰	۹۴	ضعیف : ۳۴ متوسط : ۲۶	ضعیف : ۱۷ درصد متوسط : ۱۳ درصد

۱. این زیر سویه یعنی وضعیت ملی، تمکن مالی، رفاه و... از زیر سویه‌های عوامل و پارامترهای وضعیت اقتصادی مهاجرین به حساب می‌آید.
۲. توضیح اینکه منظور از امنیت در جدول بالا، میزان امنیت و آزادی‌های مدنی و سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی، اقتصادی، بهداشتی درمانی و ... می‌باشد.

این عوامل و زیرسویه‌های آنها در جداول مختلف مورد تحلیل و بررسی قرار گرفتند. فلذا در نهایت داده‌های مورد استفاده این نتایج را برای ما مهیا ساخت: در بین مهاجرین ۱۸ تا ۳۰ ساله شهرستان یزد در قسمت عوامل و انگیزه‌ها، عامل اجتماعی بیشترین میزان انگیزه‌ی مهاجرت و عامل زیست محیطی کمترین عامل انگیزه را نشان داد. در قسمت پارامترها و زیرسویه‌ها که قسمتهایی از آنها را از طریق پرسشنامه به بوته‌ی سوال و تحلیل گذاشتیم، در مورد سن، افراد ۱۸ تا ۲۲ ساله کمترین درصد و افراد ۲۶ تا ۳۰ ساله بیشترین درصد، در مورد جنسیت مردان ۲۶ تا ۳۰ ساله بیشترین درصد مهاجرت، در مورد وضعیت تاهل متاهلین ۲۶ تا ۳۰ ساله بیشترین درصد مهاجرت، در مورد میزان تحصیلات افراد دیپلم و زیر دیپلم بیشترین درصد، در مورد وضعیت مالی و رفاه افراد با درآمد و وضعیت ضعیف بیشترین درصد، در مورد امنیت افراد با احساس امنیت ضعیف بیشترین درصد و در مورد هویت افراد با احساس هویت ضعیف بیشترین درصد را به خود اختصاص دادند.

اماری ما بصورت تصادفی ۲۰۰ نفر از جوانان مهاجر در شهر یزد می باشند. که از طریق طرح پرسشنامه‌ی استاندارد به داده‌های مورد بحث رسیده‌ایم. یافته‌های این پژوهش بصورت خلاصه نشان می‌دهند که: عوامل اقتصادی (وضعیت مالی، درآمد بیشتر و بالاتر، اشتغال بهتر و مناسب‌تر و...)، عوامل اجتماعی (سن، جنس، وضع تاهل، عوامل مربوط به شیوه زندگی، سطح تحصیلات و فرصت‌ها، خدمات ترابری و ارتباطات، خدمات اجتماعی و وسایل تفریحی و...)، عوامل سیاسی (ارمان‌گرایی، توسعه‌یافتگی، جامعه مدنی، وضعیت سیاسی مبدا و مقصد فرد مهاجر و...) عوامل فرهنگی (توسعه فرهنگی، تحصیلات، فرهنگ جامعه مبدا و مقصد، فرهنگ خانواده جوان مهاجر، و...) عوامل زیست محیطی (اب و هوا، شرایط محیطی، الودگی محیطی، امراض محیطی، وضعیت زیست محیطی جامعه اماری و...) عوامل بهداشتی و درمانی (توریسم بهداشتی، وضعیت بهداشتی، وضعیت درمانی، توسعه‌یافتگی درمانی مبدا و مقصد و...) عوامل ورزشی (مهاجرت ورزشی داخلی، بین‌المللی، موقت، دائم و...) بستگی دارد که هر کدام از

منابع

- علی (۱۳۹۹). بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی موثر بر میزان گرایش نخبگان به مهاجرت خارج از کشور، فصلنامه علمی مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، تابستان، شماره ۴۸.
- پژوهشکده مطالعات فناوری، (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی وضعیت کشور در مهاجرت و جابجایی بین‌المللی افراد تحصیلکرده، تهران: پژوهشکده مطالعات فناوری.
- تنها، فاطمه و محمودیان، حسین و صادقی، رسول و کوششی، مجید و ربیعی دستجردی، حمیدرضا (۱۴۰۰). تحلیل فضایی تأثیر مهاجرت داخلی بر تغییر ساختار سنی جمعیت در شهرستانهای ایران، فصلنامه مطالعات جمعیتی، بهار، دوره هفتم، شماره ۱.
- جانتن، الهه و فلاحی، محمد علی و سیفی، احمد (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر مهاجرت از کشورهای

- کستلز، استفن و سیر، مارک جی (۱۳۹۶). عصر مهاجرت، جابجایی بین‌المللی جمعیت در دنیای مدرن، ترجمه، علی طایفی، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- اردهایی، علی و رستمی، نیر و شیرینی، محمد (۱۳۹۵). عوامل موثر بر گرایش به مهاجرت به شهر جوانان روستایی شهرستان اهر، فصلنامه علمی - پژوهشی فضای جغرافیایی، بهار، سال شانزدهم، شماره پنجاه و سوم.
- افشانی، سیدعلیرضا و شیرینی محمدآباد، حمیده (۱۴۰۱). واکاوی پیامدهای مهاجرت داخلی، مطالعه کیفی در استان یزد با تکیه SWOT، فصلنامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، پاییز و زمستان، سال هفدهم، شماره ۳۴.
- بزرگ‌زاده، سعیده و کاظمی پور، شهلا و محسنی، رضا

۱۴. صابر ماهانی، اسما و دریجانی، محمد و طاهری، عباس و ذینلی، جواد (۱۳۹۷). بررسی عوامل مرتبط با مهاجرت بیماران از استان کرمان به شهر یزد جهت بهره‌مندی از خدمات بستری بیمارستانی، **مجله بهداشت و توسعه**، تابستان، سال هفتم، شماره ۲.

۱۵. صادقی، رسول و غفاری، غلامرضا و رضایی، مریم (۱۳۹۷). بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر تمایل به مهاجرت از ایران، **دو فصلنامه مطالعات جمعیتی**، پاییز و زمستان، دوره ۴ شماره ۲.

۱۶. صادقلو، طاهره (۱۳۹۳). تبیین مفهومی علل و بازخوردهای زنانه مهاجرت‌های روستایی، **همایش ملی زن و توسعه پایدار روستایی**، مهر ماه، مشهد.

۱۷. عسکری ندوشن، عباس و شمس قهفرخی، فریده و زندی، لیلا و رضایی، محمد رضا (۱۳۹۸). گذری بر جریان‌های اخیر مهاجرت در استان یزد، **فصلنامه فرهنگی اجتماعی فرهنگ یزد**، بهار، سال اول، شماره ۱.

۱۸. فروتن، یعقوب و شیخ، مرتضی (۱۳۹۶). بررسی گرایش دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد به مهاجرت بین‌المللی، **فصلنامه جامعه شناسی نهادهای اجتماعی**، پاییز و زمستان، دوره چهارم، شماره ۱۰.

۱۹. محمودیان، حسین و محمودیانی، سراج‌الدین (۱۳۹۷). بررسی وضعیت مهاجرت داخلی و شهرنشینی در ایران با تاکید بر دوره ی ۱۳۹۵ - ۱۳۹۰، **صندوق حمایت سازمان ملل دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران**، استاد یار جامعه‌شناسی و برنامه‌ریزی دانشگاه شیراز پاییز.

۲۰. میرترابی، سعید و خاوری‌نژاد، سعید (۱۳۹۳). علل مهاجرت نخبگان از ایران از منظر اقتصاد سیاسی بین‌الملل (با تاکید بر دهه ۱۳۸۰)، **فصلنامه تحقیقات سیاسی بین‌المللی**، تابستان، شماره نوزدهم.

۲۱. یعقوبی، جعفر و احمدی، اصغر (۱۳۹۷). فرا تحلیل عوامل موثر بر تمایل جوانان روستایی به مهاجرت به شهر، **فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی کارآفرینانه در کشاورزی** - دانشگاه علوم و منابع طبیعی خوزستان، زمستان، شماره ۴.

توسعه یافته و در حال توسعه به کشور امریکا، **مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد**، بهار و تابستان.

۸. جعفری نعیمی، فاطمه و علی مندگاری، ملیحه و روحانی، علی (۱۴۰۲). مهاجرت و مسئله ذره‌ای شدن، مطالعه کیفی در میان زنان مهاجر شهر یزد، **فصلنامه پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران**، تابستان، سال دوازدهم، شماره دوم، پیاپی ۴۱.

۹. حکمت نیا، حسن و افشانی، سید علیرضا (۱۳۸۹). حاشیه نشینان و ارتکاب جرایم اجتماعی، مطالعه موردی شهر یزد، **فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی**، تابستان، شماره ۷۲.

۱۰. خسروبیگی بزچلویی، رضا و طیب نیا، سیدهادی (۱۳۹۶). مهاجرت جوانان، به راستی مشکل کجاست؟ جوامع محلی و آینده‌نگری برای شکل‌دهی به سکونت گاه‌های روستایی، مطالعه موردی: روستاهای شهرستان خوی اذربایجان غربی، **فصلنامه جغرافیا و توسعه**، زمستان، شماره ۴۹.

۱۱. راعی، هاشم و موید فر، رزیتا و عمادزاده، مصطفی (۱۳۹۴). عوامل اقتصادی - اجتماعی موثر بر مهاجرت بین استانی در ایران (بر پایه مدل گرانث بسط یافته طی دوره ۱۳۸۵-۱۳۷۵)، **فصلنامه جغرافیا و توسعه**، پاییز، شماره ۴۰.

۱۲. رضایی، مریم و صادقی، رسول (۱۴۰۰). سودای مهاجرت، تمایل ایرانی‌ها به مهاجرت و عوامل تعیین کننده آن، **دو فصلنامه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر**، بهار و تابستان، سال دهم، شماره ۱۸.

۱۳. شهبازین، سعیده (۱۳۹۹). چرا افراد مهاجرت می‌کنند؟ مدل گرانث بسط یافته از مهاجرت بین استانی در ایران در دوره ۱۳۹۵ - ۱۳۹۰، **فصلنامه توسعه برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای**، تابستان، سال پنجم، شماره ۱۳.

Associations (HTAs) as Drivers of Welfare Development Back Home, PhD Dissertation in Sociology, University of Sheffield: Faculty of Social Sciences.

27. Sitompul, T. (2023). Economic and social impact of migration, **Journal of Accounting and Management Innovation**, 7(1).

28. Vasile, V., Bunduchi, E., Stefan, D., and Comes, C.A. (2023). Social Effects of Migration and of Remittances from the Perspective of the Home Country and of the Host Country, In: International Labour Mobility: **How Remittances Shape the Labour Migration Model**. Springer International Publishing: Cham.

29. Walton, E. (2014), Vital places: **Facilitators of behavioral and social health mechanisms in low-income neighborhoods**, *Social Science & Medicine* 122: 1-12.

22. Chamie, J. (2022). An Open Borders World, In: Chamie, J. (eds.), **Population Levels, Trends, and Differentials**. Springer: Cham.

23. Casacchia, O. C. Reynaud, S. Strozza, and Tucci. E. (2022), Internal migration patterns of foreign citizens in Italy, **International Migration**, 60(50): 183 – 197.

24. Kalembe, S. (2022). Understanding the decline in the level of internal migration in Australia, **PhD Dissertation in Environmental Science**, University of Queensland: Earth and Environmental Science School.

25. Ntini, E. (2016). Today's World: **Can Modernisation Theory Still Explain It Convincingly?**, *Journal of Sociology and Social Anthropology*, 7(1).

26. Owusu, K. G. (2020). Migration and Development: Ghanaian Hometown